

ژماره — ۳

دیوان مولوی

کتابخانہ
 شیخ محمد علی خاں
 زم-اره / ۱۸

و

روحی مولوی

پیکه وه

فورمہی « ۸ » فلسفہ

له چاپخانہی سلیمانی چاپ کرا

« پیرہ میرد »

۱۳۵۴ م ۱۹۳۵

ژماره — ۳

دیوانی مولوی

و

روحی مولوی

پیسکووه

فورمہی «۸» فاسہ

لہ چاپخانہی سلیمانی چاپ گرا

۱۳۵۴ هـ

۱۹۳۵ م

دیباچه

« دیوانی مولویمان چون چاپ کرد »

شعری مولوی به دهنگی خوش و هجرانی (عزیزی آمینه) وه
له ناو ایغه دا برهوی په یندا کرد عزیز ، گوینده ییکی عزیز بو !
له مجلسدا هجرانی وه چیادا قطار هر لهو ، دههات ! نه مه راسته
که به یانی بیک له راوه که ودا قطاریکی خونده که وی کوهسارانی
همینا به جنبش و قاسیه .

یه کد و شعری بو ، زوری له دل نه سهند هیجگار له بهاراندا
له ایواراندا له سهر کاریزی شریف که دهی گوت بهارن .
سوزن ، آوه ، پیکاهون یاخو ، گل چون روی آریز نزاکت
پوشان ، به فراوان چون سهیل دیدهی من جوشان .
یا به یانیان که به قطاره وه نهی گوت له ورشهی شهونم
له توای پهرده وه نه رگی ! مهست ، مهست چه م بلاو
کرده وه .

نه مانه و نه و دهنگه داودی یه و نشتهی بهاران و دلپاکی
نهوسای یازانه !! جا ، لیکی بدنه وه چه شوریک و چه سوزیکی
نه خسته کله و دهر ونه وه من نه و شورم هر له که له دا بو
هم ویست به سهر یاراندا ، دابهشی که م .

بلام شیوهی زبانه که یی !! نه و روحه شیرینهی له ایغه
شارد بوه وه تنها چند که سیک له هه وراماندا تی ده که یشدین

ټو سهرده مهی له استه مول (شاعره کاتمان) م له روزنامه دا
به ریز ټه نویسی له وی که س له مولوی نه ده که بیشت نیازم بو
وهک شینی همه آغای دهر به ند فقره و چوار شخصی رنجوریم
کرد به تورکی ټه ویش وهر گیرمه سهر تورکی .

بلام ټو روحه بلنده ټه و گوره ته نکه دا نه ده گونجا
و دا نه ده مرکا ، ټه و آره زوهم له دلا مایه وه تا هاتمه وه
و به زوره ملي آلاندمیانه نویسی روزنامه وه و ټه شیایه همو
ژماره ییک هیچ نه بی شهش حوت ره ننگ نویسن بنوسم
عامی و فنی ، تاریخی ، کردو کوشی ، گالته و گپ ، اجتماعی ،
حقوقی ادبی III ادبیاتمان له همویان بو ټه م خا که پیشتر بو
جاری له په ندی پیشینیا نه وه تی هل جوم دیم ټه وه خرچی عامه
بالا نیه انجا هاتم به فنی (اسپری تیزمه = Espir y tizme)
جلب ارواح ، روحی مولویم هینایه (زبان) وه و ټه ژبانده وه
له قلائی ظالمی ظلم وهک تافگه که ی ظلم کیشامه دهشتی شاره زوری
ادبیاتی کورده وه ټه تافگه به الکتریکی نوری تی په یدا بو
روحه که ی واصلی بو په لکه زیربته (قوس ر قزح) ی
کوردستان .

آخ خوم ټه ی زانم چه ندیم رنج داوه تا لم لاو له ولا
کوم کرده وه ، خواجته بو ټه مه مقتی هوی کرده وه دیوانی
مولوی دای و حسن به گی علی به گی جافیش سهر آوردی
مولوی دهست خستم خوا هردو کیان پایدار ،
و کامگار کا .

— ❁ بو ملا چراخ ❁ —

آخ، چه آخ (۱) چراخ (۱) آخ، په ی آخداري
چون من خاطر خار، خنبار داخداري

بشیا به ين وه سير، سر سرا و چمن

بلداو چراخيم نه و چمن چمن

نالمان کردا چه ني بلبلان چه ني ناله ني چون سفته دلان
تانه قفسدا مانا نفسي نه وان پي گلان ايمه پي کسي

- غ ۱۶ -

نه واتم عرعر سه سه — هند پرورده

باغوانان داخ وه توي دل برده

خود نمایی، لاي با لاي نما مان

ويت لاده آمان پری تو نامان

دیت شنوي غبرت دیده گم خيزا

وه لکه که ی سر شاخ زنده گیت ريزا

خاص بي ده رگاي خم پي ويت کرده وه

دو که رتيان بو هر چیت برده وه

— ❖ بو ملا چراخ ❖ —

آخ؛ چه آخ (۱) چراخ، آخ بو آخداري
وهك من زاماری خاری داخداري

بجوینشایه سیر سه ر آو و چمن

من و چراخم چه من چه چمن

له گه ل بلبلان بنا لینایه له باره گای دوست بلا لینایه

تا له قفسدا ماوه نفسی نه وان بو گلان ایسه بو کسی

نه م وت؟ هه ی عرعرو، سه هه نده سر سخت

باخه وان له ده ست تو دل پر محنت

لاف لی مه ده لای با لای نو نمام

خوت مه خه ره بند به خیالی خام

دیته چنده زو به چاومه وه بویت

که لای سه ر لقت وه ری وله ژه ننگ چویت

گورت بی (۱) ده ر گای خه مت کرده وه

نیوه پیماننه هه ر چیت برده وه

— غ ۱۶ — ۹۴ اصل

طوبلاخي دو کول هجراني دلبر
جم بدین نه توي کاسه ي سقف سر
که ي که م ایسته که م هوناو نه کاشت
له دو یلو که ي چا و چورا که ي بست
لافاو له کوجه ي جسته ی زخالي
هر کا و هستي هر چي بو مالي
حاشا خوره نگم هیچ نه ما که ي
کله م چون کاسه ده نگي لیوه تی

— غ ۱۷ — ﴿بو ملا یونس لقمه ي ماسی﴾

لقمه که ي ماسا و قولی دریای میل
ختی سایی کوله ي سارای دردلیل
یاوا بیم نامه ي وهش تحریره کت
انشای درون سوز پر تأثیره کت
حاصلش ، نه بو فراموشیمان
وقت گرم بزم باده نوشیمان

طوبلاخه ي دو که تل هجراني دلبر
 کومه له ، له توي کاسه ي سقفي سهر
 که ي که م ایسته که م خویناو نه کاشه صت
 له دو پلوسکه ی پاو چورا که ی بست
 لافاو له کوچه ي جسته ي خه لوزي
 قوراوی هستی هه مو هه ل گوزی
 ره نگی رخسارم هیچ نه ما وه پی
 کله م وهك کاسه ده نگی لیوه پی

- غ ۱۷ - ﴿ب. ملا یونس لقمه ي ماسي﴾

لقمه که ي ماسي دریا ی قولی میل
 روتی سرگردان ده شتی دردی لیل
 وه رم گرت نامه ی خوش تحریره کت
 انشای درون سوز پر تأثیره کت
 نویبوت نابی فراموشیمان
 گهری ترم ترم باده نوشیمان

آدميزادته صري به هرد نخوازيك نهگا

بازده رم نه ده كرد من بگه مه نه وروژه ي فه ردي
مولوي سكو بگريته وه و له ياپ بدري ، خوا
هردوگياني بو من آسان كرد له هه رشويني ناله بيكي
مولويم بيست خسته قه وان وه ، به لام زور داخي
ديواني نالي و كوردي و شيخ رضا و حاجي قادر م
له دلدابو كه آروي نه و يادگار ه جوان جوانانه يان
بردبو ، من به شي گرانتم گرتنه نه ستوي خوم زباني
هه وراي و زباتردي مولوي امر و له م خا كه دا
كه م كه س نه يزاني ، هه رچي خوم نه مزاني بي
به كعب الاحباري كوردستان ملاعبداالله كه وه ك
مولوي له دواييدا چاوي نابينا بوه و به شاعري
هيواي ادبياتمان نياي هيو (گوران) ساغ كرده وه
و له ترتيب و چاپيشياره نجم دا چه اصلي شعره كان و
چه چاپه كه يان راست و ره وانه خانه ي چه وتي وراستي
بو نا كه م ، خوزگه شعري ، مولوي اهلي دل نه ي خوينده وه

گوران ویستبوی غزلیکی هه ل بزیری بیکا به عربی
هه رچی تماشای کردبو هه ل بزارده بو .
خوای نهی زانی و اهلی معنا باوه رده که کت
که روحی مولوی وه که مثنوی مولوی روحنوازو دلپسنده
تا ایستاله پرده ی زبانی هه وزاماندا بو واده رکوت
چو نکو هه موی بینجصد لاپه ره ی نه گرتو ه
کردمان به دو جلد، هه رزان تریش نه بی م

دیوان عوامی

و

روحي مولوي

پيڻڪه وه

(بيٺه ميرد) گوی کردوه نه وه

جلدی به « ۵۰ » فلسفہ

(جلدی دوہم)

له چاپخانه ي ژباني سلیماني چاپ کرا

هولگری

جلدی به کہ می مولوی وہ کگری آگری
(زہر دہشتی) لہ سہر (کوی آتشکا) وہ - کہ
شاعری بلند ہمیشہ یادی کردوہ - درہ و شاہ وہ
کردستانی پر کرد لہ نوری آہب ، زورم پی خوش بو
کہ بہ بازار داتہ رویم ہندی دیوانی مولوی بہ دہستہ وہ
و ہندی لہ بہر وہ ک بلبیل بہ نغمہ ی روحی مولوی
جر پوہ یان تہ مات ، اوف چہ ند خوشہ دہ نگہ ہستی
و بہ بادہ ی ہستی نشئہ ی سر مستی ، من تہ وا
دوانی روزمہ (بہ ووتہ ی خوم نہ بی) ادیبانی زور
قوم و ناودارانی زور ملتہ دیوہ ہیچیان تہ و مندہ ی
روحی مولوی پر جوش و خروش نیہ رنگہ لہ معنای
شعری مذاقی عربی نہ گم کہ (مملقات سبعہ)
حہ و تہ وانہ ی کعبہ پیچ و تاب و بریقہ ی شیر و اشترم
تہ خانہ کلہ وہ و بیدایش خہ وم لی دہ خا و مولوی

به آلهی دلسوزی به بود بیداری گردیده و به معدوم
له (قلہ ی قزاله) ی عدمه و به هینا به سر کوی آتشکا
و اده زمانم به دیوانه له ادبیاتی کوردی دا
هدلی شواله هورامان به آشوبی زده مان شیوا
بر گذاری معدومی تازه ره نگ و بوی بهار پیدا نه کا
خوزگه و هک نه مردم دیوانی مولویم به چاپ گراوی دی
نه یشم بیست رادیوی عراق به ده نگی (رشول)
و به کیکی تر (قطار) و (هجرانی) و آی آی
به شعری مولوی نه رازانده و به من و ا به هوسگاری
لاوان ده ستم کرد به (جلدی دوهم) خوا یار بی
به یاری ده ی بینین نه و آره زوه یشمان بیته دی م

مولوي نه مه ي بو شيخي سر حلقه ي نقشي شيخ
عثماني سراج لدين (قدس سره) وتوه
شيخ دولتمند بهر ه ي سر مدي
يا گه ي حقيقت جلوه ي احمد ي
جه شه و هو ار گه ي فنا و ي رده
پاي هر ده ي بقا تبا نگه کرده
متصف به وصف شائي و صفائي
مشرف به فيض تجي --- لاي ذاتي
خليفه ي صداي (ادب) شفته
بلد نه ساراي اطوار هفت
واسطه ي را گه ي بين علم و عين
صاحب جناحين يعني ذي النورين
پير پاك جه كرد خاك ناسوتي
منزل گه ي سر بر ز سر ملكوتي
دل وه نواي بزم جبروت آوا
سپراو سراو لاه --- وتي ماوا

﴿ مولوي نه مه ي بو شيخي سر حلقه ي نقشي شيخ
عثماني سراج الدين (قدس سره) وتوه ﴾

شيخي ده وله مه ند بهره ي سر مدي

جیگای راستي جي — لوهي احمدی

له شه و هه وار گه ي (فنا) تي به ريو

له هه رده ي (بقا) گه بيشتوه نه و ديو

(شائي) و (صفائي) دا به تو خوا

فيضي تجلاي ذاتيت به — و لوا

خليفه ي ده نگی (اذن) هاتوه گوي

شاره زاي ره تي چند و چوني ري

واسطه ي ريگاي به يني علم و چاو

ذي النورين يعني دو بال بي دراو

بيري پاك له توز خولي ناسوني

جیگات له به رزی سر ملكوتی

دل به نه واي بزم (جبروت) آوا

سيراوي سراو لاه — و تي ماوا

جسما لدینا روحا لدیس

داثره تمام منه الیس

بی تلوین نه سای (تمکین) دامکین

روح الله روحه آمین

نامہ ی روح افزای شیرینت یاوا

دل امر دمک دو دیدہش ساوا

توی درون وہ نور صفا دا پرداخ

بوی آشنائیم دانه روی دماخ

درگای حقہ لال دانہت شکاوان

نه روی لطفہ وہ اینہت فرماوان

« یا کاغذ بریان یا ملا مرده ن

یا خود عارتن دوست و یاد کردن »

غمکین مہ نیشہ غم بدو وہ باد

فلک نمازو کس و خاطر شاد

به لهش لای ایله و به روح له لای نه و
 دائره ی تمام له وه وه بو نه و
 بی ده نگ له سایه ی (تمکین) دامکین
 خوا راحت بدا به روحی آمین
 نامه ی روح افزای شیرینت گه بیشت
 له جی ی گلینه ی دو دیده م دانیش
 ده رونی به نور صفا پرداخ دا
 بوی آشنایی له تووی ده ماخ دا
 برده ت له فطون ی لعلی ده م لابر د
 له روی لطفه وه نه م فرموده ت کرد
 د یا کاغذ بر ایا م — لا مردوه
 یا له یادی دوست عارت کردوه
 زویر دامه نیشه خم بده به باد
 فلك نایبلی هیچکس به دلشاد

اول من کینان وجو دم جه کون
واچرن دوستنان (۱) شرط قبول تون

مه ره، وه بیگانه وه دوستم زانی

تو حسا وه نی و هر چیم وانی

دوم چون کسی گدائی کیش بو

یا و تواضع خصلت دلریش بو

ار بارو نه دل تواضع کردن

هر عادت ویش وه جا آورده ن

به لام هر کسی شیخی نشان

عادت استغنا شیوه ش جه لن

ار جار جاری نام چون من بو ره رو

خرق العاد تیش ظا هر مه کرو

ار راضی و یاد خسته ی دلگیری

یا شیخ تو دا بم نقشه ضهری

چه حاجتن دست پی قلم بردن

پادم نمشی چنی یاد کردن

روح ۲۳۵ - غ ۴۸ -

جاري من له كوي رايهم ده كه وي ؟
دوستيش بم ديسان رضاي توي ده وي
تو بيگانه ي و دوستي لا بيه
چونم قبول ككي نه وه حساب
دووم ، نه و كه سه ي كه گدا كيشه
يا فر و تني ككر دو به پيشه
نه گه ربي لاي خه لك خوي به كم بگري
له ناو و لاتدا قدری خوي دد گري
به لام نه و كه سه ي كه شيخ مشاله
پيشه ي استغنا و شپوه ي جلا له
نه گه ر جاري ناوي من بي
كرامتي خوي به خه لك نه نوبني
نه گه ر رضاي من يادت بكم
نقشيكې جواني تو بو دله كه م
يا شيخ بي ناوي كاغذ نذيرم
نه بي نامه ي تو به دل بسپيرم

پي کسي خاصه ن نامه ي چه حب کيدل
تازه بسانو وضو جه جه جوي مه يبل

خو من هر چه زو و ميلت مه ستم

هر جان فدا که ي رو که ي الستم

سيم غمگينم چه دست خجلتن

خجلتم چه دست سخني غفلتن

ياران وينه ي صاف مي و کامه وه

وپردن چون دُرد من هر مامه وه

گيهاي بزمرده ي تشنگي بيدشوم

چم اراي داراي هه ور لطف تووم

تو دست و رشحه ي رحمت پيا پي

من وه ي پر خاوی حيفه ن به تا که ي

ندياي حقيقي ز دي بشانده و

من و تو چه دست من و تو سانو

تو بيتو لطفت پي من زياد بو

من پي من روحم و خدمت شادبو

گووی تراکتی جمی مہ لہ کی

لہ آوری شمی خاودادہ پلہ کی

لہ جامہ ی خاکداه لکر دی چون بی

وہ ک چرخہ بخت ہہ ریشین و کون بی

نیرگس وا جاوی تہ روانی و گہ شہ

تو چاوت لیک نا آی بختم رہ شہ

بوچی ؟ خیابخانہ ی خوات لہ بیر چو

روی بارگت کردہ لای حوریان زو

راستہ ہاو رازی حوریان خو شہ

بلام عشرت زور بوت بہ جوشہ

باری تو و صفا و سیرانی گل گہ شت

ہمسایہ ی حوری زیر طوبائی بہشت

عشرت پیچ تہ خوا بہ زحمتہ وہ

بہ و ایشہ وہ تا ، روی رحمتہ وہ

﴿ شیوه ی شیوه نی پریزاد خام ﴾

پشیووی وه نظم لولوی اسرین دا

پروین دائره ی خورشید تزیین دا

جای ناخن و هون نه و گونای بیگرد

اشارت وه مانگ مینت دل کرد

شپرینی قامت قیامت نورد

صلای فرض برگ تاذیتی آورد

هنی فتوای شرع باده نوشان بو

حلالی کالای ماتم پوشان بو

وه شهن شه و بالا چون به و کالاوه

بازش شه و کالا هر به و بالاوه

حیات جه ظلمات جیانه مه بو

کاوه وه بی برگ سیانه مه بو

﴿ شیوهی شیوه فی برزاد خانم ﴾

رشته ای سرواری فرمیسکی شیواند

له ده وره ی روژدا پرون خوی نواند

جی ی نینوک به خون له گونای بیگرد

مانگی به سورگرت دلی ره ش داگرت

شیرینی قامت قیامت کز که ر

جاری دا به رگی تازه بکه نه به ر

ایتر فتوای شرع باده نوشات بی

حلالی برگی ماتم پوشان بی

خوشه نه و بالا به و کالا به و .

میله نه و کالا به و بالا به و .

سه ر چاوهی حیات له ظلماتایه

کبه بش هر وهك نه و برگی سیایه

آدميزادته سري به هرد خوازيك نهگا

بازده رم نهده کرد من بگه مه نه وروژه ي فه ردي
مولوي سکو بکريته وه و له ياپ بدري ، خوا
هه رددو کياني بو من آسان کرد له هه رشويني ناله ييکي
مولويم بيست خسته فه وانه وه ، به لام زور داخی
ديواني نالي و کوردي و شيخ رضا و حاجي قادرم
له دله ابو که آروي نه و ياد گاره جوان جوانانه يان
بردبو ، من به شي گرانترم گرتنه هه ستوي خوم زباني
هه وواي و زباتردي مولوي امر و له م خاکه دا
که م که س نه يزاني ، هه رچی خوم نه مزاني بي
به کعب الاحباري کوردستان ملا عبدالله که وه ک
مولوي له دو اييدا چاوي نابينا بوه و به شاعري
هيواي ادبياتمان نيبي هيو (گوران) ساغ کرده وه
و له ترتيب و چاپيشياره نجم داچه اصلي شعره کان و
چه چاپه که يان راست و ره وانه خانه ي چه وتي وراستي
بو نا که م ، خوزگه شعري ، مولوي اهلي دل نه ي خوينده وه

گوران و بستبوي غزليكي هه ل بزي ري بيكا به عربي
هه رچي نماشاي كردبو هه ل بزارده بو .
خواته ي زاني و اهلي معنا باوه ر ده كه ك
كه روهي مولوي وه ك مثنوي مولوي روحنوازود ايسنده
تا ايستاله پرده ي زباني هه وزاماندا بو وا ده ركه وت
چو نكو هه موي بينجصد لاپه رهي نه گرته بو
كردمان به دو جلد، هه رزان تر يش نه بي م

